

Čas a entropie (i negentropie)

Od těch dob, kdy byl poprvé formulován tzv. 3. termodynamický zákon o entropii a jejím stálém růstu, jsou jeho důsledky zdrojem stále se obnovujících úvah o destruktivních účincích času. Tyto myšlenky nejsou ovšem ničím novým, ale naopak jsou velmi staré. Představa počátečního „zlatého věku“, po němž následuje věk stříbrný, železný atd. byla odedávna spjata s mytickým způsobem myšlení i celého života, totiž se zaměřením na archetypy jako na to, co bylo na počátku a co může a musí být stále opakováno či spíše napodobováno, byť v nějaké horší a nedokonalejší podobě. Ale už v nejstarších dobách můžeme najít doklady pro to, že kromě všeho toho více či méně vadně napodobujícího konání tu je zásadně zapotřebí oněch archetypálních dějů a činů na počátku, neboť jinak by nebylo co napodobovat a čemu se v napodobování (až ke ztotožnění) přibližovat. A to je přesně to, co 3. termodynamický zákon (ani po všech reinterpretacích) neřeší: zásadně důležitým problémem je právě onen „počáteční“ stav, po němž se vlády ujímá entropie. Kde nic není, tam ani entropie nemá kde brát. Již starý Sofoklés nechá svého Aianta vyslovit myšlenku nezměrného času, který „rodí“ vše, co tu ještě nebylo, a když takto umožnil, aby se to vyjevilo, zase to „skrývá“. Řekové (a nebyli v tom sami) neměli čas ve velké úctě; zejména jejich filosofové viděli ve všem, na čem se projevuje čas, něco druhotného, druhořadého, od „pravé skutečnosti“, která trvá beze změny, jen odvozeného a ji jen připomínajícího. (Předpokladem entropie v klasickém chápání je ostatně „zachování energie“.) To však znamená, že zejména v konkrétních případech tu nejdříve něco o vyšší energii musí být, aby degradace byla vůbec možná. Dnes fyzici běžně předpokládají, že (náš) Vesmír začal existovat „velkým třeskem“, což představovalo tak nesmírnou akumulaci energie, že od té doby je entropie trvale možná. Teprve jako druhotné se mohly objevit negentropické tendence či trendy všude tam, kde se podařilo nějakým procesům parazitovat na entropických tendencích tak, že ovšem tyto využívané entropické tendence urychlují. (Také tento výklad zůstává ovšem poněkud v rozporu nebo aspoň nesouhlasu s pozorováním, které naopak svědčí o tom, že některé negentropické procesy přinejmenším dočasně určitou část získané energie akumulují.) Po všech pokusech o pochopení povahy času se dnes zdá, že je neoddělitelný od dějících se událostí. Proto musíme nutně pamatovat na to, že vedle času, vlastního entropickým procesům, je tu nutně i čas, vlastní procesům negentropickým, a že tyto dva časy nelze prostě ztotožnit.

(Písek, 041025-1.)